

UDELEŽBA PREDSTAVNIKOV ZVEZE GEODETOV SLOVENIJE NA OKROGLI MIZI »STROKOVNE PODLAGE V REGIONALNEM IN PROSTORSKEM PLANIRANJU«

(FILOZOFSKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI, 11. 11. 2010)

Jože Kos Grabar, Tomaž Černe

O okrogli mizi

Okroglo mizo z naslovom Strokovne podlage v regionalnem in prostorskem planiranju sta v četrtek, 11. novembra 2010, organizirala Zveza geografov Slovenije in Oddelek za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.

Namen je bil oblikovati skupna strokovna izhodišča različnih strok in njihovih predstavnikov, s katerimi bi prispevali k reševanju nerešenih strokovnih vprašanj, ki se porajajo ob reševanju predmeta. Razprava in sklepi z okrogle mize bodo namenjeni spodbujanju dialoga in širšim strokovnim razpravam o dejavnem vključevanju regionalnega in prostorskega planiranja v sprejemanje odločitev o prihodnjem razvoju Slovenije.

Okrogla miza je bila izvedena v okviru projekta Odgovorno do prostora, pri katerem sodeluje tudi Zveza geodetov Slovenije. Posvečena je bila tudi 80. letnici profesorja in mentorja ter znanstvenega sodelavca akademika prof. Igorja Vrišerja. Moderiral jo je prodekan Filozofske fakultete prof. dr. Andrej Černe. Po uvodnem pozdravu prof. dr. Černeta, predstojnika Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, prof. dr. Jerneja Zupančiča in predstavnika Zveze geografov Slovenije prof. dr. Darka Ogrina so predstavniki vabljenih strokovnih društev predstavili svoje poglede na strokovno problematiko regionalnega in prostorskega planiranja, in sicer:

dr. Marjan Ravbar je predstavil stališče v imenu Zveze geografov Slovenije,

dr. Aleš Mlakar v imenu Društva krajinskih arhitektov Slovenije,

prof. dr. Andrej Pogačnik v imenu Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije,

Jože Kos Grabar v imenu Zveze geodetov Slovenije.

Končno poročilo in sklepi bodo v kratkem dostopni na spletni strani Oddelka za geografijo filozofske fakultete v Ljubljani. Na spletnem mestu <http://geo.ff.uni-lj.si/index.php?q=zanimivosti/zanimivosti-za-geografe/okrogla-miza-strokovne-podlage-v-regionalnem-in-prostorskem-plan> so že lahko ogledate izhodišča predstavnikov vabljenih strokovnih društev.

V nadaljevanju je v celoti predstavljen prispevek z naslovom *Problematika izdelave planerskih strokovnih podlag iz zornega kota geodeta-planerja*, ki ga je v imenu Zveze geodetov Slovenije pripravil Jože Kos Grabar.

Problematika izdelave planerskih strokovnih podlag iz zornega kota geodeta planerja

Priprava raznovrstnih strokovnih podlag s področja regionalnega in prostorskega planiranja je zelo široka tema in temu ustrezno je obsežna tudi problematika v zvezi s tem. V nadaljevanju je jedrnat predstavljen izbor problemskih tez in predlogov, ki sem jih Jože Kos Grabar kot neformalni predstavnik Zveze geodetov Slovenije podal na zadevni okrogli mizi. Nanašajo se na strokovno terminologijo, na vsebino in pristope k pripravi strokovnih podlag, na znanje in lastnosti strokovnjakov s področja planiranja ter na sodelovanje subjektov na tem širokem, strokovno raznovrstnem področju.

V slovenski prostorsko-načrtovalski praksi žal nimamo terminološkega slovarja, ki bi ga potrdili pristojni strokovno-prostorski in jezikoslovni organi. Tak slovar je sicer že pripravljen (avtor dr. Anton Prosen s sodelavci), a zaradi teh in onih razlogov še ni ugledal luči sveta. Upamo, da se bo to zgodilo kmalu. Od tovrstne slovenske strokovne literature je namreč še vedno na voljo le Urbanistični terminološki slovar, ki ga je daljnega leta 1975 pripravil in izdal Urbanistični inštitut SR Slovenije. Ta težava ima tudi povsem konkretne, med drugim pravne posledice. Tako na primer veljavni Zakon o prostorskem načrtovanju (2007) ne pozna pomenskega razlikovanja med »prostorskim planiranjem (načrtovanjem)« in »urbanističnim planiranjem (načrtovanjem)«. To je nedvomno tudi posledica terminološke »neconsolidiranosti« na tem področju, zaradi katere v omenjenem primeru »ta kratko potegne« tudi prostorsko planiranje (širših območij) – namreč zaradi svoje »utopljenosti« v splošnejši pojem, znotraj katerega ni več ni ločen od urbanističnega planiranja (ožjih območij, tj. naselij in njihovih delov).

Pri pripravi strokovnih podlag (in pozneje iz njih vsebinsko izhajajočih predpisanih prostorskih aktov) se izdelovalci srečujemo z osnovno dilemo, koliko naj se v njih posvečamo (1) obravnavi nekega prostora in prostorskega razvoja v njem na celovit in področno uravnotežen način (tj. z analiziranjem vseh prostorsko izraženih dejavnosti z enako mero pozornosti) in koliko (2) projektno oziroma programsko osredotočeno naj bo to (tj. z večjim poudarkom na izbranih konkretnih dejavnostih). Dilema se neposredno navezuje na učinkovitost in uporabnost prostorskega načrtovanja in njegovih rezultatov. Tudi pri pripravi dolgoročneje usmerjenih strokovnih podlag za širša območja (občina, regija) bi bilo treba več poudarka kot doslej nameniti analitični obravnavi konkretnih projektov oziroma zamisli in se manj posvečati splošnim analizam prostora »na zalogo«.

Pri pripravi strokovnih podlag za področji regionalnega planiranja in prostorskega planiranja v praksi ni uveljavljeno ustrezno pojmovanje zvez med (celovito) družbeno reprodukcijo in naborom dejavnosti, ki so v prostoru izraziteje izražene. Obstajajo sicer takšne in drugačne konceptualne razlage oziroma pojmovanja celote družbene reprodukcije, a večinoma ne premorejo dovolj operativnih povezav s prostorom in razsežnostmi njegovega urejanja. Zato nekateri strokovnjaki prostorsko izraziteje izražene dejavnosti pojmujejo zgolj kot »spisek«, za katerega ne vedo, kako je vzročno-posledično povezan oziroma spet v celoto. Zaradi tega so potrebni dodatni metodološki pripomočki, ki bi strokovnjakom in uporabnikom rezultatov njihovega dela omogočili razumeti (soodvisno) vključenost posameznih, v prostoru izraženih dejavnosti v celovitost funkcioniranja družbe.

Pri prostorskoplanerski obravnavi posameznih naselij oziroma naselbin in njihovega prihodnjega prostorskega razvoja so mogoči različni pristopi. V njihovem okviru so analizirani in načrtovani raznoliki socialni, gospodarski in prostorsko-okoljski parametri naselij. Tega analiziranja in načrtovanja se prostorski strokovnjaki lotevamo deloma metodološko sorodno, deloma pa različno. Zato bi bil dobrodošel standardizirani (minimalni, ključni) nabor teh parametrov (tako imenovana urbanistična izkaznica naselja). Tak nabor bi bil členjen glede na (1) vidik obstoječega stanja v naselju in (2) vidik njegovega prihodnjega prostorskega razvoja. Prav tako bi naj bil v osnovi naravnan glede na (A) izbrane velikostne razrede naselij in glede na (B) izbrane stopnje dejavnostne (ne)kompleksnosti naselij.

Pri obravnavi območij, manjših od naselja, je treba opozoriti na problematiko obravnave posamično lociranih kmetijskih gospodarstev, ki so marsikod v Sloveniji pogost pojav. Na osnovni prostorsko-načrtovalski ravni njihove obravnave se namreč srečujemo s problematiko položajne in časovne neusklenosti prostorskih podatkov zanje ter s pomanjkanjem informacij za načrtovanje njihovega prostorskega razvoja (širitev, urejanje, sanacija ...). Aktivnejša in ambicioznejša kmetijska gospodarstva, ki sama zase načrtujejo nove posege oziroma ureditve in tovrstne potrebe sporočajo pristojnim organom in prostorskim načrtovalcem, so pri pripravi strokovnih podlag običajno deležna več pozornosti kot druga. Slednja so zaradi nesistemskega pristopa tudi z načrtovalskega vidika vse pre pogosto še naprej prepuščena (neredko pomanjkljivo urejenemu) stanju, kakršno v prostorskih aktih zanje pač je.

Kmetijsko gospodarstvo na Pohorju - prikaz položajnih razhajanj med parcelnimi mejami iz zemljiško katastrskega prikaza (2009), mejami stavb iz katastra stavb (2009) in mejami stavbnih zemljišč iz občinskega prostorskega planskega akta (2003) na DOF050 (GURS, 2006).

Pri pripravi strokovnih podlag se pogosto srečujemo s težavo položajnega spreminjanja podatkov v zemljiškokatastrskem prikazu (ZKP) skozi čas. Da bi se izognili ročnemu položajnemu

prilagajanju podatkov v že izdelanih vektorskih slojih, ki temeljijo na »platformi ZKP«, stalno novemu oziroma spremenjenemu stanju v ZKP, je mag. Zoran Živec iz podjetja ZUM urbanizem, planiranje, projektiranje, d. o. o., izdelal postopek povečini avtomatizirane izvedbe tega opravila.

Različne stroke, ki se ukvarjajo s prostorom, razvijajo svoja specialna znanja oziroma tovrstno poznavanje ter obravnavo prostora. Zastavlja se vprašanje, ali ne bi bilo v prid kakovostnemu prostorskemu razvoju, če bi strateško bolj poudarili integracijo (nosilcev) specialnih znanj oziroma strokovnosti kot pa nadaljnji razvoj (premalo povezanih) specialnih znanj (in njihovih nosilcev)?

Pri obravnavi načina priprave strokovnih podlag je treba nameniti pozornost tudi znanju, veščinam in splošnim značilnostim strokovnjakov, ki se s tem poslom ukvarjamo. Kakšen naj bi torej bil prostorski načrtovalec/ka kot osebnost? Ni dovolj, da od njega pričakujemo le široko interdisciplinarno poznavanje prostora in razvoja v njem, temveč naj bi bil tudi več (logičnega) povezovanja informacij in pa celostno nazorsko oziroma vrednostno izoblikovan. Sem se prišteva zlasti »socialna dodelanost«, predvsem v smislu zmožnosti razumeti in povezovati (parcialne) zorne kote in interese ljudi iz politično-upravne sfere, gospodarsko-investicijske sfere, sfere civilne družbe in drugih ključnih družbenih sfer.

Stanje obstoječega (ne)sodelovanja (organiziranih) strokovnih subjektov na področju regionalnega in prostorskega planiranja v Sloveniji je takšno, da bi se bilo treba podrobneje posvetiti njegovi analizi in možnostim za razvoj tovrstnega sodelovanja v prihodnje. Ilustrativen primer za to je sprega »fakultete–podjetja–strokovna društva«, ki bi na področju planiranja lahko sodelovala veliko več, kot se to v Sloveniji dogaja danes. Možnosti za vključevanje profesorjev, asistentov in študentov v praktične (ne zgolj zamišljene) prostorsko-načrtovalske naloge, ki jih na podlagi naročil izdelujejo podjetja s tega področja, v Sloveniji sicer obstajajo, a žal precej bolj na teoretični kot pa na praktični ravni.

Pri pripravi strokovnih podlag bi bilo treba večjo pozornost kot doslej nameniti dejanskim potrebam in dejanskemu (prostorsko-kulturno-interesnemu) dometu naročnikov strokovnih podlag in lokalnega prebivalstva, tj. »končnih uporabnikov«. Ker ni tako, strokovne podlage vse prevečkrat »obležijo v predalih« ali pa se z njihovo vsebino seznanijo zelo ozek krog ljudi. Zato bi bilo treba pri pripravi strokovnih podlag več truda nameniti pripravi (razumljivih) povzetkov, objavljanju člankov o ugotovitvah iz strokovnih podlag v množičnih občilih, raznim oblikam javnih predstavitev za širok krog ljudi ipd.

Jože Kos Grabar, univ. dipl. inž. geod.

ZUM urbanizem, planiranje, projektiranje, d. o. o., Grajska ul. 7, SI-2000 Maribor
e-pošta: joze.kos@zum-mb.si

mag. Tomaž Černe, univ. dipl. inž. geod.

IGEA, d. o. o., Koprška 94, 1000 Ljubljana
e-pošta: tomaz.cerne@igea.si